

Nakon što je početkom devedesetih godina došlo do - gotovo planetarnog - političkog sloma realnog socijalizma u Istočnoj Europi, odnosno do sloma "samoupravnog socijalizma" u našoj zemlji, odmah se počelo postavljati pitanje na kojim će se temeljima formirati odnos vlasnika i menadžera u našim poduzećima. Hoće li se ti odnosi temeljiti na apsolutnom vlasništvu političke elite nad ekonomskim resursima, na savezu između nove političke elite i (politički) stvorene poduzetničke elite, koja je stasala u okrilju različitih modela privatizacije? Ili će se ti odnosi temeljiti na racionalnom savezništvu između novih vlasnika - kao vlasnika ekonomskih resursa, i menadžera - kao vlasnika specifičnog rukovoditeljskog i upravljačkog znanja?

To je pitanje (poznato u teoriji i kao problem korporacijskog upravljanja) sve do danas bilo prvo u sjeni rata, a zatim i duboke političke i ekonomske krize te izostanka razvojne perspektive. No, stalno prisutni ali "pod tepih" sakriveni zahtjevi nove hrvatske modernizacije, to će pitanje ponovno staviti kao problem posebne naravi i pred analitičare i pred kreatore društvene zbilje.

U ovim smo tekstovima, koji su nastajali u različito vrijeme u posljednje dvije godine, pokušali dati skroman prilog mogućoj raspravi o odnosu vlasništva, upravljanja i rukovođenja u novonastalim društvima kapitala u Hrvatskoj. Naglasak je pri tome - logikom stvari, jer su nam u žarištu empirijske analize ipak dionička društva - na problemima korporacijskog upravljanja i ponašanju novih ekonomskih aktera - vlasnika poduzeća, menadžera, malih dioničara, institucionalnih ulagača i različitih predstavnika države (kao vlasnika još uvijek značajnog dijela imovine u hrvatskome gospodarstvu).

Iako ovdje sabrani tekstovi u zaključcima govore o mogućoj evoluciji sadašnjeg modela korporacijskog upravljanja, koji je institucionalno oslonjen na njemačku pravnu tradiciju, zaključne napomene smjeraju dalje od puke promjene sadašnjeg modela upravljanja, rukovođenja i

nadzora u velikim hrvatskim poduzećima. Njima želimo ponovno potaknuti raspravu o naravi poduzeća u moderne kapitalizmu, o naravi vlasništva i rukovođenja u hrvatskim poduzećima i o vrijednostima koje bi trebale rukovoditi i vlasnike i menadžere u njihovu svakodnevnom djelovanju. Uspijemo li u tome barem djelomice, napor uložen u ovu analizu neće biti posve uzaludan.

Drago Čengić